

Міністерство освіти і науки України
Миколаївський національний аграрний університет

Обліково-фінансовий факультет

Наскрізна програма

навчальних практик для здобувачів вищої освіти

освітнього ступеня – «Бакалавр»

галузі знань 07 «Управління та адміністрування»

спеціальності 072 «Фінанси, банківська справа та страхування»

Миколаїв

2020

Наскрізню програму сформовано з метою формування практичних навичок у здобувачів вищої освіти.

Наскрізна програма навчальних практик для здобувачів вищої освіти освітнього ступеня «бакалавр» у галузі знань 07 «Управління та адміністрування» спеціальності 072 «Фінанси, банківська справа та страхування» розроблена на підставі Положення про проведення практик студентів у Миколаївському національному аграрному університеті, схваленого вченою радою університету від 29.05.2017 року.

Наскрізна програма навчальних практик для здобувачів вищої освіти освітнього ступеня «бакалавр» у галузі знань 07 «Управління та адміністрування» спеціальності 072 «Фінанси, банківська справа та страхування» розглянута, схвалена та рекомендована до видання вченою радою обліково-фінансового факультету від 17 лютого 2020 року (протокол № 7).

Наскрізна програма навчальних практик для здобувачів вищої освіти освітнього ступеня «бакалавр» у галузі знань 07 «Управління та адміністрування» спеціальності 072 «Фінанси, банківська справа та страхування» розглянута, схвалена та рекомендована до видання науково-методичною комісією обліково-фінансового факультету від 06 лютого 2020 року (протокол № 6).

Практична підготовка здобувачів закладів вищої освіти Законом України «Про вищу освіту» від 01.07.2014 року за №1556-VII, зі змінами і доповненнями № 2145-VIII від 05.09.2017, № 2443-VIII від 22.05.2018 стаття 51 «Практична підготовка осіб, які навчаються у закладах вищої освіти»:

1. Практична підготовка осіб, які навчаються у закладах вищої освіти, здійснюється шляхом проходження ними практики на підприємствах, в установах та організаціях згідно з укладеними закладами вищої освіти договорами або у його структурних підрозділах, що забезпечують практичну підготовку.
2. Керівники підприємств, установ та організацій зобов'язані забезпечити створення належних умов для проходження практики на виробництві, дотримання правил і норм охорони праці, техніки безпеки і виробничої санітарії відповідно до законодавства.
3. Проходження практики здобувачем вищої освіти здійснюється відповідно до чинного законодавства.
4. Дуальна форма здобуття освіти передбачає поєднання навичок із періодом практичної підготовки.

1. НАВЧАЛЬНА ПРАКТИКА З ІНФОРМАТИКИ ТА КОМП'ЮТЕРНОЇ ТЕХНІКИ

Мета практики

Метою навчальної практики є підготовка фахівців з ефективного використання сучасної комп'ютерної техніки, оргтехніки, діловодства у процесі розв'язання завдань бухгалтерського обліку, економіки та управління галузями економіки. Основний наголос робиться на набутті навичок практичної роботи на комп'ютерах, постановку завдань, їх формалізацію та алгоритмізацію, використання сучасних програмних засобів їх розв'язання.

Тематичний план практики, години / кредити*

№	Перелік робіт	Практичні заняття	Самост. заняття	Всього
1	Технічні засоби обчислювальної техніки	4 / 0,14	2 / 0,06	6 / 0,20
2	Файлова система ОС Windows XP/Vista, Total Commander	6 / 0,20	2 / 0,06	8 / 0,26
3	Основи роботи в текстовому редакторі WORD	16 / 0,54	8 / 0,26	24 / 0,80
4	Основи роботи в табличному процесорі EXCEL	30 / 1,0	16 / 0,54	46 / 1,54
5	Основи роботи в Power Point	10 / 0,33	4 / 0,14	14 / 0,47
6	Знайомство з глобальною комп'ютерною мережею Internet	16 / 0,53	6 / 0,20	22 / 0,73
	Разом	82 / 2,73	38 / 1,27	120 / 4,0

* практична підготовка здійснюється з наданням знань і вмінь за робітничою професією «обліковець з реєстрації бухгалтерських даних» спільно із Центром підготовки робітничих професій у МНАУ.

Зміст практики

№	Тема	Зміст занять	Кількість годин / кредитів
1	Технічні засоби обчислювальної техніки	Класифікація сучасних засобів комп'ютерної техніки. Структурна схема комп'ютера. Принцип програмного управління. Призначення і функції основних пристроїв. Загальна характеристика пристроїв введення (виведення) даних.	6 / 0,20
2	Файлова система ОС Windows XP/Vista, Total Commander	Види забезпечення персонального комп'ютера. Класифікація програмного забезпечення персонального комп'ютера. Операційна система, її місце та роль у програмному забезпеченні. Призначення, особливості та можливості операційної системи MS Windows. Завантаження системи та режими завершення роботи. Файлова система MS Windows. Поняття файла. Типи файлів. Атрибути. Визначення властивостей документів.	8 / 0,26
3	Основи роботи в текстовому редакторі WORD	Створення складних текстових документів з використанням сервісних можливостей текстового процесору: введення тексту з використанням засобів автоматизації, робота з фрагментами тексту (виділення, пошук та заміна, переміщення та копіювання), форматування елементів тексту (сторінок, абзаців, символів), створення та редагування таблиць, використання технології OLE для впровадження та зв'язування різних об'єктів в текстовому документі, перевірка орфографії, друк текстового документу, робота зі структурованими текстовими документами та з декількома текстовими документами одночасно.	24 / 0,80
4	Основи роботи в табличному процесорі EXCEL	Робота з електронними табличними документами: введення даних з використанням різних типів даних (число, текст, формула) та різних форматів даних (число, дата, грошовий, відсотковий та інші), використання засобів автоматизації і автозаповнення, автовведення, автосума, пошук та заміна), форматування вмісту комірок таблиці, створення формул з використанням функцій Excel та абсолютних та відносних посилань, створення діаграм за допомогою Майстра діаграм, редагування елементів таблиць, оформлення та друкування табличних документів.	46 / 1,54
5	Основи роботи в Power Point	Створення презентації. Режими роботи MS PowerPoint. Введення текстової частини презентації. Введення числових даних до таблиць. Додавання об'єктів SmartArt, діаграм, малюнків, кнопок та гіперпосилань. Форматування об'єктів презентації. Вибір дизайну презентації. Вирівнювання об'єктів на слайді за допомогою ліній сітки. Перегляд презентації.	14 / 0,47

		Анімація слайдів і об'єктів. Конструювання переходів між слайдами. Створення аркушів нотаток. Приховані слайди. Демонстрація файла презентації. Нанесення позначок на слайд під час демонстрації. Друк презентації.	
6	Знайомство з глобальною комп'ютерною мережею Internet	Робота з локальною мережею. Перегляд і копіювання файлів у мережі, відправлення повідомлень. Поняття комп'ютерної глобальної мережі Internet. Перегляд Веб-сторінок. Навігація в мережі з використанням посилань та URL-адрес. Використання пошукових систем. Створення та відправлення повідомлень, одержання листів та обробка кореспонденції за допомогою Outlook Express. Робота з групами новин в Outlook Express.	22 / 0,73

Форма контролю

Заняття проводяться відповідно до освітнього процесу. Кожен викладач веде таблицю обліку відвідування занять здобувачами вищої освіти своїх підгруп.

Контроль знань у здобувачі проводиться під час занять у вигляді практичних робіт або опитування теоретичного матеріалу. Після закінчення теми за пройденим матеріалом виконується індивідуально-практичне завдання.

В якості підсумкової роботи виконується комплексна практична робота, також здобувачі вищої освіти проходять комплексний тест по пройденому курсу навчання.

Виконана робота щоденно фіксується здобувачами у щоденнику про проходження практики та оформлюється у вигляді звіту. Після закінчення практики з додатками опрацьованих документів та щоденник практики подаються на кафедру. Щоденники та звіти рецензуються керівником практики.

За підсумками практики здобувачі вищої освіти складають залік.

Критерії оцінювання здобувачів вищої освіти надаються завчасно. Інформація узагальнена у освітній платформі Moodle.

Список рекомендованої літератури

1. Макарова М. В. Інформатика та комп'ютерна техніка : навч. посіб. / М.В. Макарова, Г.В. Карнаухова, С.В. Запара – Суми : Університетська книга, 2008. - 665 с.
2. Войтюшенко Н. М. Інформатика і комп'ютерна техніка: навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл. / Н. М. Войтюшенко, А. І. Остапець. – 2-ге вид. – К. : Центр учбової літератури, 2009. – 564 с.
3. Інформатика та комп'ютерна техніка : метод. рекомендації до виконання лабораторних робіт з дисципліни для студ. ф-ту механізації с.-г. напрям підгот. 6.100202 "ПМОАПВ", 6.010104 "ПО" / уклад. Л. О. Борян. – Миколаїв : МДАУ, 2010 – 75 с.

Методичні рекомендації з проходження навчальної практики з інформатики та комп'ютерної техніки додаються. Під час навчальної практики використовується матеріально-технічна база кафедри інформаційних систем і технологій.

2. НАВЧАЛЬНА ПРАКТИКА З ФАХУ «ФІНАНСИ, БАНКІВСЬКА СПРАВА ТА СТРАХУВАННЯ»

Мета практики

Мета практики з фаху полягає у набутті здобувачами вищої освіти практичного досвіду фінансової діяльності та закріпленні й поглибленні набутих під час теоретичного навчання знань з теоретично-методичних аспектів функціонування державної фінансової системи, бюджетних установ та організацій; здобуття навичок самостійної практичної роботи у сфері фінансово-економічної діяльності; ознайомлення з конкретною роботою державного інспектора, аудитора, фінансового менеджера, керівників підрозділів.

Бюджет робочого часу на період проходження практики

№ з/п	Зміст роботи	Тривалість (дні)	Кількість годин / кредити
1.	Початок навчальної практики з фаху	3	22 / 0,73
2.	Тренінг «Практика фінансів місцевого господарства у взаємозв'язку з бюджетом міста Миколаєва»	5	36 / 1,20
3.	Проміжний контроль набутих знань за результатами проведення тренінгу	4	29 / 0,97
4.	Тренінг «Практика організації податкової роботи державної податкової служби і великого платника податків та оцінка виконання бюджету м. Миколаєва за податковими надходженнями»	5	36 / 1,20
5.	Проміжний контроль набутих знань за результатами проведення тренінгу	4	29 / 0,97
6.	Тренінг «Практика організації бюджетного процесу в місті Миколаєві»	5	36 / 1,20
7.	Контроль набутих знань за результатами проведення тренінг-практики	4	28 / 0,93
	РАЗОМ	30	120 / 4,0

Основними завданнями у процесі проходження навчальної практики з фаху «Фінанси, банківська справа та страхування» здобувачів вищої освіти є: ознайомлення зі структурою фінансових і фіскальних органів держави, бюджетної установи в процесі здійснення її основної діяльності, організацією фінансів місцевого господарства; ознайомлення здобувачів вищої освіти з фінансовим законодавством та нормативно-правових актів, його станом та проблемами з питань державних і місцевих фінансів, ведення основної фінансової роботи місцевих підприємств, їх стратегією, технологією, особливостями функціонування; уміння провадити виконання державного та місцевого бюджетів; розподіляти доходи бюджету між ланками бюджетної системи; складати розпис бюджету; провадити виконання видаткової частини бюджету та обслуговування розпорядників бюджетних коштів; здійснювати перевірку звітності підприємств, установ та організацій; оформляти матеріали ревізій (перевірок) і протоколи про адміністративні порушення; проводити вилучення коштів, взаємозаліки, взаємні розрахунки між ланками бюджетної системи; розглядати скарги підприємств, організацій, громадян з питань фінансової роботи та дій службових осіб, давати консультації щодо застосування законодавчих і нормативно-правових актів; складати звіти, інформаційні матеріали та пояснювальні записки до них; проводити аналіз доцільності надання та ефективності використання бюджетних коштів; проводити звірки облікових даних; аналіз підходів, методик та методів, які використовують на підприємстві; аналіз фінансової діяльності комунального підприємства; проведення необхідних досліджень, розрахунків та аналізу фінансово-господарської діяльності; набуття навиків презентації отриманих результатів; ознайомлення з особливостями діяльності на різних ділянках роботи, а саме: у сфері стратегічного та оперативного планування, аналізу діяльності, управління активами, забезпеченням ліквідності та платоспроможності, особливостями обліку та звітності, формування системи оподаткування тощо.

Форма контролю

Виконання кожної частини навчальної практики з фаху завіряється підписом керівника практики з виставленням проміжної оцінки за 100-бальною шкалою МНАУ із подальшим переведенням її у національну шкалу оцінок.

Загальний контроль за навчальною практикою здійснює завідувач кафедри фінансів, банківської справи та страхування, а також декан обліково-фінансового факультету.

Поточний та проміжний контроль передбачає перевірку отриманих знань здобувачами вищої освіти, який відображається у журналі та підтверджується безпосередніми керівниками практики. Кінцевою формою контролю є підведення підсумків з навчальної практики з фаху.

Оцінка проходження навчальної практики з фаху складається із суми балів, які виставляються керівниками практики на основі розгляду матеріалів практики. Критерії оцінювання оголошуються здобувачам завчасно. Інформація сформована у освітній платформі Moodle. Під час навчальної практики використовується матеріально-технічна база кафедри фінансів, банківської справи та страхування, у тому числі програмне забезпечення з фаху та можливості «Навчального банку».

Здобувачам вищої освіти, які успішно захистили завдання навчальної практики, у заліково-екзаменаційній відомості та заліковій книжці проставляється відмітка про зарахування навчальної практики з фаху «Фінанси, банківська справа та страхування».

Список рекомендованої літератури

1. Андрусь О. Податковий кодекс: про всі зміни / [О. Андрусь, Т. Войтенко, Я. Кавторєва та ін.]. Харків : Фактор, 2011. 160 с.
2. Бечко П.К., Захарчук ОА. Основи оподаткування : навч. посібник [для студ. вищ. навч. закл.] . Київ : Центр учбової літератури, 2009. 168 с.
3. Прогнозування макроекономічних наслідків впровадження Податкового кодексу України / за ред. Ф.О. Ярошенка. Київ : ДННУ Акад. фін. управління, 2010. 368 с.
4. Соколовська А.М. Основи теорії податків : навч. посібн. Київ : Кондор, 2010. 326 с.

5. Чернелевський Л.М., Редзюк Т.Ю. Податковий облік і контроль : навч. посіб. – [2-ге вид., перероб. і допов]. Київ : Пектораль, 2006. 316 с.

Методичні рекомендації з проходження навчальної практики з фаху «Фінанси, банківська справа та страхування» додаються.

Міністерство освіти і науки України
Миколаївський національний аграрний університет

Обліково-фінансовий факультет

Наскрізна програма

виробничих практик для здобувачів вищої освіти

освітнього ступеня – «Бакалавр»

галузі знань 07 «Управління та адміністрування»

спеціальності 072 «Фінанси, банківська справа та страхування»

Миколаїв

2020

Наскрізню програму сформовано з метою формування практичних навичок у здобувачів вищої освіти.

Наскрізна програма виробничих практик для здобувачів вищої освіти ступеня «бакалавр» у галузі знань 07 «Управління та адміністрування» спеціальності 072 «Фінанси, банківська справа та страхування» розроблена на підставі Положення про проведення практик студентів у Миколаївському національному аграрному університеті, схваленого вченою радою університету від 29.05.2017 року.

Наскрізна програма виробничих практик для здобувачів вищої освіти ступеня «бакалавр» у галузі знань 07 «Управління та адміністрування» спеціальності 072 «Фінанси, банківська справа та страхування» розглянута, схвалена та рекомендована до видання вченою радою обліково-фінансового факультету від 17 лютого 2020 року (протокол № 7).

Наскрізна програма виробничих практик для здобувачів вищої освіти ступеня «бакалавр» у галузі знань 07 «Управління та адміністрування» спеціальності 072 «Фінанси, банківська справа та страхування» розглянута, схвалена та рекомендована до видання науково-методичною комісією обліково-фінансового факультету від 06 лютого 2020 року (протокол № 6).

Практична підготовка здобувачів закладів вищої освіти Законом України «Про вищу освіту» від 01.07.2014 року за №1556-VII, зі змінами і доповненнями № 2145-VIII від 05.09.2017, № 2443-VIII від 22.05.2018 стаття 51 «Практична підготовка осіб, які навчаються у закладах вищої освіти»:

1. Практична підготовка осіб, які навчаються у закладах вищої освіти, здійснюється шляхом проходження ними практики на підприємствах, в установах та організаціях згідно з укладеними закладами вищої освіти договорами або у його структурних підрозділах, що забезпечують практичну підготовку.
2. Керівники підприємств, установ та організацій зобов'язані забезпечити створення належних умов для проходження практики на виробництві, дотримання правил і норм охорони праці, техніки безпеки і виробничої санітарії відповідно до законодавства.
3. Проходження практики здобувачем вищої освіти здійснюється відповідно до чинного законодавства.
4. Дуальна форма здобуття освіти передбачає поєднання навичок із періодом практичної підготовки.
5. Використання спільної матеріально-технічної бази зі стейкхолдерами, у тому числі філій кафедр на виробництві.
6. Проведення спільних освітньо-наукових заходів зі стейкхолдерами.

1. Виробнича практика з дисципліни «Фінанси підприємств» для здобувачів вищої освіти спеціальності 072 «Фінанси, банківська справа та страхування»

У сучасних умовах господарювання суттєво змінюються вимоги до підготовки кадрів. Зокрема, сучасний рівень економіки вимагає підвищення рівня професіоналізму й компетентності спеціалістів у всіх галузях, що має пряме відношення до навчального процесу у закладах вищої освіти, які щороку випускають тисячі молодих спеціалістів. Практична підготовка здобувачів вищої освіти передбачає безперервність та послідовність її проведення при одержанні необхідного обсягу практичних фінансових знань і умінь. Під час практики поглиблюються та закріплюються теоретичні знання з усіх дисциплін навчального плану, накопичується та аналізується фактичний матеріал для виконання робіт наукового характеру.

Головна мета практики – оволодіння здобувачами вищої освіти сучасними методами, формами організації праці в галузі їх майбутньої професії, формування у них професійних умінь і навичок для прийняття самостійних рішень під час конкретної роботи в реальних ринкових і виробничих умовах, виховання потреби самостійно систематично поновлювати свої знання та творчо їх застосовувати в практичній діяльності, поглиблення та закріплення знань, здобутих здобувачами у процесі їх теоретичної підготовки у межах університетської освіти.

Практика проводиться на базах, що за своїми функціями відповідають спеціальності та спеціалізації фахівців, яких випускає кафедра фінансів, банківської справи та страхування. Здобувачі вищої освіти самостійно, з дозволу кафедри фінансів, банківської справи та страхування, підбирають для себе місце проходження практики і пропонують його для затвердження.

Здобувачі закладу вищої освіти при проходженні виробничої практики зобов'язані: до початку практики одержати від керівника практики закладу освіти консультації щодо оформлення всіх необхідних документів; своєчасно

прибути на базу практики; у повному обсязі виконувати всі завдання, передбачені програмою практики; вивчити і суворо дотримуватись правил охорони праці, техніки безпеки, санітарії та особистої гігієни; нести відповідальність за виконану роботу та достовірність отриманих результатів; своєчасно здати звіт (завірений керівником від бази практики), необхідну документацію (щоденник і характеристику, видану керівником бази практики) та скласти диференційований залік.

Основні завдання практики

Завданнями практики є:

- ✓ детальне ознайомлення із законодавчим та інструктивним матеріалом, який регламентує організацію фінансової роботи суб'єктів господарювання;
- ✓ опанування і засвоєння функцій основних ділянок фінансової роботи сільськогосподарських підприємств, ознайомлення з функціональними обов'язками працівників фінансового відділу підприємства;
- ✓ поглиблення знань, пов'язаних з порядком проведення грошових розрахунків, у тому числі готівкових та безготівкових;
- ✓ поглиблення знань, пов'язаних з порядком нарахування податків та зборів до бюджету та Пенсійного фонду;
- ✓ розраховувати суму амортизаційних відрахувань як для цілей оподаткування, так і з позиції бухгалтерського обліку;
- ✓ визначати потреби підприємства в оборотних коштах на підставі процедури нормування оборотних коштів;
- ✓ визначати ефективність використання оборотних коштів підприємства;
- ✓ проводити оцінку фінансового стану підприємства на базі розрахунку коефіцієнтів рентабельності, платоспроможності, фінансової стійкості та ділової активності.

**Перелік тем виробничої практики з фінансів підприємств та
розподіл часу**

№ п/п	Зміст роботи	Кількість годин / кредитів
1	Ознайомлення з підприємством	6 / 0,20
2	Ознайомлення з організацією фінансової роботи на підприємстві	12 / 0,40
3	Ознайомлення з організацією проведення грошових розрахунків	12 / 0,40
4	Ознайомлення з методикою отримання грошових надходжень підприємством. Вивчення особливостей формування і розподіл прибутку на ньому	12 / 0,40
5	Ознайомлення зі структурою, джерелами оборотних активів та джерелами їх утворення	14 / 0,47
6	Ознайомлення з особливостями фінансового забезпечення формування і відтворення основних засобів	14 / 0,47
7	Ознайомлення з методикою оподаткування підприємства	10 / 0,33
8	Ознайомлення з механізмом кредитування підприємства	10 / 0,33
9	Ознайомлення з методикою оцінки фінансового стану підприємства	10 / 0,33
10	Ознайомлення з особливостями проведення фінансового планування на підприємстві	10 / 0,33
11	Ознайомлення з методами фінансової санації та оцінки ймовірності банкрутства, що пропонується на підприємстві	10 / 0,33
	Разом	120 / 4,0

Зміст розділів практики

1. Організація фінансової роботи на підприємстві

У процесі виконання цього завдання здобувач вищої освіти повинен:

- ознайомитися з організацією фінансово-економічної роботи на підприємстві, змістом фінансових обов'язків та їх розподілом на підприємстві;
- вивчити склад і функції фінансового апарату;
- проаналізувати склад і джерела фінансових ресурсів підприємства, користуючись даними фінансової звітності за три останні роки;
- дати оцінку рівня забезпеченості підприємства фінансовими ресурсами;
- ознайомитися з фондами, що створюються на підприємстві й порядком їх формування та використання.

2. Організація грошових розрахунків

У процесі виконання цього завдання здобувач вищої освіти повинен:

- ознайомитись з порядком відкриття банком рахунків підприємства, оформити документи, які необхідні для відкриття рахунку;
- ознайомитися з формами розрахунково-платіжних документів, що використовуються підприємством, оформити ті з них, що використовуються підприємством для розрахунків;
- оформити договір на розрахунково-касове обслуговування банком підприємства;
- дати характеристику та здійснити аналіз розрахунків підприємства з покупцями та постачальниками;
- дослідити схему фінансових взаємовідносин підприємства з банками, податковими органами, бюджетними та позабюджетними фондами, страховими компаніями;

- ознайомитися з організацією грошово-готівкових розрахунків на підприємстві, скласти відповідні документи за зразками, що ведуться підприємством;
- скласти розрахунок ліміту залишку грошових коштів у касі підприємства;
- ознайомитися з порядком контролю за своєчасністю виконання розрахункових операцій;
- зробити висновки про стан роботи по здійсненню розрахунково-касових операцій підприємства.

3. Грошові надходження підприємства. Формування і розподіл прибутку

У процесі виконання цього завдання здобувач вищої освіти повинен:

- ознайомитися з видами грошових надходжень підприємств;
- визначити місце і роль виручки від основної діяльності в загальній сумі грошових надходжень підприємства;
- ознайомитися з порядком формування виручки від реалізації;
- ознайомитися з методикою розподілу виручки від реалізації;
- проаналізувати фактори, які впливають на величину виручки від реалізації;
- проаналізувати фактори, які впливають на формування прибутку;
- проаналізувати склад прибутку як результату фінансово-господарської діяльності підприємства;
- проаналізувати механізм розподілу прибутку підприємства;
- дати оцінку основних напрямів використання прибутку на накопичення та на споживання;
- ознайомитися з використанням нерозподіленого прибутку підприємства;
- проаналізувати рентабельність підприємства і дати її оцінку.

4. Оборотні активи та джерела їх утворення

У процесі виконання цього завдання здобувач вищої освіти повинен:

- проаналізувати склад, структуру та джерела формування оборотних коштів підприємства і рівень забезпечення ними господарської діяльності підприємства;
- проаналізувати і дати оцінку джерел власних оборотних коштів;

- проаналізувати і дати оцінку джерел позикових коштів;
- ознайомитися з порядком нормування оборотних коштів на підприємстві;
- розрахувати норматив оборотних коштів по підприємству на наступний рік;
- розрахувати і проаналізувати показники ефективності використання оборотних коштів підприємства;
- запропонувати заходи щодо прискорення оборотності оборотних коштів на підприємстві та організації їх структури.

5. Фінансове забезпечення формування і відтворення основних засобів

У процесі виконання цього завдання здобувач вищої освіти повинен:

- ознайомитися зі складом та структурою основних засобів підприємства;
- розрахувати показники стану та ефективності використання основних засобів;
- ознайомитися з методами розрахунку амортизаційних відрахувань;
- ознайомитися з джерелами фінансування формування основних засобів: за рахунок власних фінансових ресурсів, за рахунок залучення коштів від інших суб'єктів господарювання, за рахунок банківських кредитів, за рахунок державного фінансування.

6. Оподаткування підприємства

У процесі виконання цього завдання здобувач вищої освіти повинен:

- визначити структуру платежів до бюджету за звітний період;
- нарахувати до сплати в бюджет єдиний соціальний внесок по окремих працівниках підприємства за звітний період;
- нарахувати збори до сплати в Державні цільові фонди по підприємству за попередній рік;
- нарахувати збір до сплати в Державний пенсійний фонд України по підприємству в цілому за попередній рік;
- скласти декларацію про податок на додану вартість за попередній рік;
- ознайомитись з порядком складання податкової накладної і скласти самотійно декілька податкових накладних;

- ознайомитися з порядком розрахунку місцевих податків і зборів, що сплачуються підприємствами. Виконати розрахунок комунального податку;
- виконати розрахунок податку з власників транспортних засобів та інших самохідних машин і механізмів за останній звітний період, виходячи з фактичного парку транспортних засобів та ставок податку відповідно до чинного законодавства України;
- визначити питому вагу підакцизних товарів у загальному обсязі виробництва та реалізації продукції. Розрахувати розмір акцизного збору до сплати в бюджет за певний місяць поточного року;
- ознайомитися з актами перевірок державної податкової інспекції даного підприємства та фінансовими санкціями, які були застосовані в результаті перевірок.

7. Кредитування підприємства

У процесі виконання цього завдання здобувач вищої освіти повинен:

- дати класифікацію кредитів, які надаються банками підприємству;
- розглянути цілі, строки, умови здійснення кредитних операцій, форми забезпечення і гарантії погашення кредитів, виданих банками підприємству;
- оформити заявку на видачу позики і кредитний договір між банком та підприємством, розглянути умови кредитної угоди;
- скласти схему організації кредитування, розглянути етапи процесу кредитування, оформити перелік документів, які подаються підприємством-позичальником;
- розглянути методику оцінки кредитоспроможності підприємства-позичальника, розрахувати ці показники, зробити висновок про можливість отримання кредиту підприємством;
- розглянути лізингові операції банку щодо підприємства-позичальника, правове регулювання угод через банк, методику здійснення лізингових операцій і механізм розрахунків по лізингу;
- оформити документи по лізинговій угоді, розрахувати загальну суму лізингових платежів і окремі види внесків по лізингу.

8. Оцінка фінансового стану підприємства

У процесі виконання цього завдання здобувач вищої освіти повинен:

- дати оцінку складу, структури і розміщення майна підприємства;
- проаналізувати витрати підприємства, пов'язані з основною господарською діяльністю;
- ознайомитися зі станом платоспроможності підприємства бази проходження практики, виконавши розрахунки відповідно до діючих нормативно-законодавчих документів;
- розрахувати та проаналізувати показники платоспроможності та ліквідності підприємства;
- дати загальну оцінку фінансового стану підприємства за звітний рік.

9. Фінансове планування на підприємстві

У процесі виконання цього завдання здобувач вищої освіти повинен:

- скласти звіт і план руху грошових коштів на підприємстві від різних видів діяльності (основної, інвестиційної, фінансової);
- скласти баланс доходів і видатків підприємства та допоміжні розрахунки до нього;
- визначити роль фінансового плану в здійсненні довгострокового фінансового прогнозування;
- скласти зведений фінансовий план підприємства;
- дати оцінку організації фінансового планування та прогнозування на підприємстві.

10. Фінансова санація та банкрутство

У процесі виконання цього завдання здобувач вищої освіти повинен:

- дати оцінку підприємства з точки зору визнання його банкрутом, зазначити, у яких випадках здійснюються санаційні заходи;
- зробити висновки стосовно фінансового становища підприємства з цього аспекту;
- провести оцінку ймовірності банкрутства за певною методикою

- запропонувати підприємству можливі шляхи подолання кризового фінансового становища або поліпшення його фінансового стану.

Форма контролю

Навчально-методичне керівництво практикою, а також контроль за її організацією і проходженням здійснюють викладачі кафедри фінансів, банківської справи та страхування. Перед відбуттям на практику здобувачів вищої освіти ознайомлюються з програмою виробничої практики, порядком її проходження, вимогами до складання звіту про проходження виробничої практики, технікою безпеки та іншими організаційними питаннями.

Контроль за виконанням здобувачами вищої освіти вимог до проходження практики відбувається у двох формах: поточний і підсумковий. Поточний контроль здійснюється керівниками практики. Під час поточного контролю перевіряється своєчасність заповнення щоденника та виконання календарного плану і написання звіту, а також виконання трудової дисципліни практикантом. Крім цього, у щоденнику практики мають бути записи про участь практиканта у нарадах, семінарах, технічному навчанні та інших заходах, що проводяться на базах практики. Підсумковий контроль здійснюється в ході захисту звіту про проходження практики.

Захист звіту кожним здобувачем вищої освіти здійснюється в університеті перед комісією, що призначається кафедрою. Під час захисту звіту здобувач стисло доповідає про основний зміст звіту, обґрунтовує висновки і пропозиції та відповідає на питання, які задають члени комісії. Критерії оцінювання здобувачів вищої освіти надаються завчасно. Інформація сформована у освітній платформі Moodle.

Захист звіту завершується виставленням здобувачу вищої освіти диференційованої оцінки, про що робиться запис у заліковій книжці.

Методичні рекомендації з проходження виробничої практики з фінансів підприємств додаються.

2. Виробнича практика з бюджетної та податкової систем для здобувачів вищої освіти спеціальності 072 «Фінанси, банківська справа та страхування»

Виробнича практика з бюджетної та податкової систем є продовженням навчального процесу в умовах конкретного контролюючого органу (податкової інспекції, пенсійного фонду, фонду соціального страхування).

Мета практики – ознайомлення з діяльністю органів Головного управління Державної казначейської служби України, а також податкових органів та установ бюджетної системи України, вивчення положень законодавчих та нормативно-правових актів з питань організації справляння податків, ведення основної податкової роботи з метою здійснення камеральних та документальних перевірок правильності нарахування і своєчасності сплати в бюджет податків та обов'язкових платежів, роз'яснення окремих положень податкового законодавства тощо.

Практика проводиться на базах, що за своїми функціями відповідають спеціальності та спеціалізації фахівців, яких випускає кафедра фінансів, банківської справи та страхування. Здобувачі вищої освіти самостійно, з дозволу кафедри фінансів, банківської справи та страхування, підбирають для себе місце проходження практики і пропонують його для затвердження.

Здобувачі закладу вищої освіти при проходженні виробничої практики зобов'язані: до початку практики одержати від керівника практики навчального закладу консультації щодо оформлення всіх необхідних документів; своєчасно прибути на базу практики; у повному обсязі виконувати всі завдання, передбачені програмою практики; вивчити і суворо дотримуватись правил охорони праці, техніки безпеки, санітарії та особистої гігієни; нести відповідальність за виконану роботу та достовірність отриманих результатів; своєчасно здати звіт (завірений керівником від бази практики), необхідну документацію (щоденник і характеристику, видану керівником бази практики) та скласти диференційований залік.

Основні завдання практики

Виходячи з указаної мети, конкретними завданнями виробничої практики є:

- дослідити завдання та принципи виконання дохідної частини Державного бюджету;
- проаналізувати підрозділи бюджетної класифікації для виконання бюджету за доходами; провести аналіз доходів бюджету, виявити вплив збільшення або зменшення податків на доходи бюджету;
- проаналізувати організацію касового виконання дохідної і видаткової частин Державного бюджету органами казначейства;
- з'ясувати проблеми в організації виконання бюджету та запропонувати можливі шляхи їх вирішення; розробити пропозиції щодо підвищення стійкості дохідної бази бюджету;
- проаналізувати нормативні документи, які встановлюють форми звітності, порядок і терміни їх подання;
- вивчити організацію роботи з приймання Звітів даною службою від розпорядників коштів. Проаналізувати форми звітності (за вибором: місячної, квартальної, річної) за три останні роки.
- аналіз звітності в системі казначейства;
- провести аналіз системи реєстрації державного боргу;
- провести моніторинг зобов'язань, зробити аналіз обсягів платежів з обслуговування боргу;
- проаналізувати платіжний баланс України;
- розрахувати витрати з обслуговування державного боргу;
- проаналізувати заходи щодо управління державним боргом;
- розглянути структуру податкового органу за місцем проходження практики і відобразити її у схематичній формі;
- вивчити функції окремих підрозділів податкового органу, дослідити питання оптимізації розмежування функцій з метою запобігання їх дублювання і підвищення ефективності роботи кожного підрозділу;

- проаналізувати (не менше ніж за три останні роки) статистичні дані, що характеризують різні аспекти податкової діяльності;
- проаналізувати кількість зареєстрованих платників ПДВ і акцизного податку, які їх фактично сплачують;
- дослідити результати камеральних перевірок декларацій з ПДВ і розрахунків акцизного податку. Вказати суми донарахованих податків у розрізі звітних періодів за один рік;
- розглянути кількість проведених документальних перевірок правильності нарахування ПДВ та акцизного податку, вказати суми донарахованих податків;
- вказати найбільш поширені випадки порушення податкового законодавства з питань нарахування та сплати ПДВ і акцизного податку;
- описати контроль податкових органів за доходами громадян;
- проаналізувати нормативну базу діяльності податкових органів;
- вивчити організацію обліку платників податків – юридичних осіб;
- визначити проблеми, що виникають при обліку платників податків – юридичних осіб і запропонувати шляхи їх вирішення;
- вказати шляхи вдосконалення системи контролю з боку органів Державної податкової служби за процесом адміністрування податків.

Кількість часу, відведеного на практичне освоєння питань з кожного розділу програми практики, встановлюється за програмою практики.

Конкретний перелік тем, за якими повинна проходити виробнича практика, а також орієнтовний розподіл часу за розділами програми наведено у наступній таблиці.

**Перелік тем виробничої практики з бюджетної та податкової систем й
розподіл часу**

№ п/п	Зміст роботи	Кількість годин / кредитів
1	Державна казначейська служба України: її становлення та задачі	2 / 0,07
2	Завдання, функції, права та структура органів Державної казначейської служби України	2 / 0,07
3	Аналіз виконання Державного бюджету України за попередній рік	6 / 0,20
4	Організація виконання доходної частини Державного бюджету України	8 / 0,27
5	Організація виконання видаткової частини Державного бюджету України	8 / 0,27
6	Взаємовідносини Державного і місцевих бюджетів України	8 / 0,27
7	Облік виконання Державного бюджету в органах казначейства	6 / 0,20
8	Звітність про виконання Державного бюджету України	6 / 0,20
9	Організація контролю за цільовим використанням бюджетних коштів та недопущення порушень бюджетного законодавства України	6 / 0,20
10	Пропозиції щодо удосконалення роботи управління Державної казначейської служби України	4 / 0,13
11	Державна податкова служба України: становлення та розвиток	6 / 0,20
12	Структура органів Міністерства доходів та зборів України, її завдання та функції	4 / 0,13
13	Облік платників податків	8 / 0,27
14	Облік податкових надходжень	8 / 0,27
15	Порядок прийняття декларацій та розрахунків, їх попередня перевірка	6 / 0,20
16	Документальна перевірка правильності нарахування та своєчасності сплати в бюджет податків та обов'язкових платежів	8 / 0,27
17	Контроль податкових органів у сфері оподаткування доходів громадян	8 / 0,27
18	Податковий контроль при спрощеній системі оподаткування	6 / 0,20
19	Податковий контроль за сплатою місцевих податків та зборів	6 / 0,20
20	Пропозиції щодо удосконалення роботи органів Міністерства доходів та зборів України	4 / 0,13
Разом		120 / 4,0

Зміст розділів практики

1. Державна казначейська служба України: її становлення та завдання. Дослідити історичні аспекти створення та функціонування Державної казначейської служби України. Згрупувати основні нормативно-правові акти відповідно до предмету їх регулювання.

2. Органи Державної казначейської служби України (Державна казначейська служба України, територіальні управління і відділи): головні завдання, функції, права, структура. Положення про органи Державної казначейської служби. Структура органу Державної казначейської служби, в якому проводиться практика, функції його підрозділів. Розмежування функцій між підрозділами. Посадові обов'язки та права працівників. Схема структури органу Державної казначейської служби. Законодавство України про Державну казначейську службу. Нормативно-методичні та інструктивні документи з питань організації виконання бюджетів усіх рівнів, організації роботи територіальних органів Державної казначейської служби.

3. Аналіз виконання Державного бюджету України за попередній рік. Проаналізувати виконання дохідної частини Державного бюджету за складовими:

- а) податкові надходження;
- б) неподаткові надходження;
- в) доходи від операцій з капіталом;
- г) офіційні трансферти;
- д) загальнодержавні цільові фонди.

Порівняти планові і фактичні суми всередині кожної із зазначених груп.

Проаналізувати виконання видаткової частини Державного бюджету в розрізі функціональних груп. Згрупувати всі видатки в такі групи:

- а) видатки на народне господарство;
- б) видатки на соціальний захист населення й утримання соціально-культурної сфери;

- в) видатки на управління;
- г) видатки на оборону і правоохоронну діяльність;
- д) інші видатки, не віднесені до основних груп.

З'ясувати причини невиконання або перевиконання планових показників видаткової частини Державного бюджету. Окремо проаналізувати статтю видатків «Обслуговування державного боргу України» (внутрішнього і зовнішнього).

4. Організація виконання доходної частини Державного бюджету України. Розподіл функцій з виконання доходної частини Державного бюджету між органами казначейства і податкової адміністрації, а також між банківськими установами. Розпис доходів і видатків як основа виконання бюджету. Порядок і терміни його складання, внесення змін і доповнень. Бюджетна класифікація доходів. Порядок розподілу загальнодержавних податків і зборів між державним та місцевими бюджетами.

5. Організація виконання видаткової частини Державного бюджету України. Розпис видатків бюджету. Бюджетна класифікація видатків (функціональна, відомча, економічна). Поняття бюджетного фінансування, його методи і види. Документообіг у процесі фінансування за відомчою структурою. Фінансування через територіальні органи казначейства. Порядок і терміни доведення інформації про територіальне розташування установ, підприємств, організацій до органів казначейства. Порядок доведення обсягів асигнувань та кошторис видатків до органів казначейства відповідного рівня. Лімітування бюджетних асигнувань організації, установи. Контроль органів казначейства за проходженням бюджетних коштів у банківських установах.

6. Взаємовідносини Державного і місцевих бюджетів України. Взаємовідносини Державного і місцевих бюджетів, їх форми та організація. Бюджетні трансферти: дотації, субсидії, субвенції. Порядок їх надання та перерахування. Документи, що надають з метою отримання бюджетної дотації, субсидії, субвенції. Затвердження сум бюджетних трансфертів. Бюджетні

позички, порядок їх надання та погашення. Взаємні розрахунки між бюджетами, причини їх виникнення та порядок проведення.

7. Облік виконання Державного бюджету в органах казначейства.

Завдання бухгалтерського обліку бюджету в органах казначейства. Права і обов'язки головних бухгалтерів органів казначейства. Організація синтетичного та аналітичного обліку виконання бюджету. Значення аналітичного обліку для оперативного контролю виконання бюджету. Бухгалтерські документи, порядок їх складання, перевірки й обробки.

Баланс виконання бюджету, його будова. Визначення результатів виконання бюджету.

8. Звітність про виконання Державного бюджету України. Організація, види та форми звітності про виконання бюджету. Періодичність бюджетної звітності. Склад документів бюджетної звітності, порядок їх складання, подання та затвердження. Звітність установ банків про надходження коштів на рахунок казначейства та рахунки місцевих бюджетів. Склад документів і порядок їх подання. Звітність органів Державної казначейської служби про виконання дохідної та видаткової частин Державного бюджету (в розрізі загального і спеціального фондів бюджету).

9. Організація контролю за цільовим використанням бюджетних коштів та недопущення порушень бюджетного законодавства України. Ознайомлення з організацією контролю за використанням бюджетних коштів, звітністю з цього питання. Дослідження відповідальності за порушення та зловживання у сфері бюджетних відносин.

10. Пропозиції щодо удосконалення роботи управління Державної казначейської служби України. Надаються напрями вдосконалення роботи Державної казначейської служби України в питаннях обліку бюджетних доходів та видатків, міжбюджетних відносин тощо.

11. Державна податкова служба України: становлення та розвиток. Дослідити історичні аспекти створення і функціонування Державної податкової служби України. Розкрити основні завдання, цілі та функції органів державної

податкової служби, охарактеризувати організаційну та територіальну структуру органів Міністерства доходів і зборів України. Згрупувати основні нормативно-правові акти відповідно до предмету їх регулювання.

12. Структура державної податкової інспекції, її завдання та функції.

Підрозділи державної податкової інспекції, їх підпорядкування і взаємозв'язок. Функції управлінь і відділів. Посадові обов'язки працівників податкових органів. Права та обов'язки платників податків. Відповідальність платників податків. Фінансові санкції. Адміністративні штрафи. Кримінальна відповідальність. Правове регламентування діяльності податкових органів.

13. Облік платників податків. Єдиний банк даних про платників податків – юридичних осіб, його структура, порядок ведення. Порядок внесення змін до облікового реєстру. Облік неприбуткових підприємств. Облік платників податків – фізичних осіб. Державний реєстр фізичних осіб – платників податків та інших обов'язкових платежів: мета створення, зміст інформації, джерела формування єдиного інформаційного фонду. Особливості взяття на облік фізичних осіб – суб'єктів підприємницької діяльності. Формування облікових справ платників.

14. Облік податкових надходжень. Порядок ведення особових рахунків платників податків. Підведення підсумків в особових рахунках платників, перевірка та закриття особових рахунків. Визначення недоїмки, порядок її погашення. Нарахування пені. Джерела погашення податкової заборгованості. Податкова застава. Порядок звернення стягнення на нерухоме майно, що перебуває у податковій заставі. Реалізація майна.

15. Порядок прийняття декларацій та розрахунків, їх попередня перевірка.

5.1. *Перевірка декларацій з ПДВ.* Своєчасність подання декларації, перевірка її оформлення. Перевірка податкових зобов'язань за ПДВ. Перевірка податкового кредиту. Перевірка обґрунтованості бюджетного відшкодування.

5.2. *Перевірка розрахунків акцизного податку.* Своєчасність подання розрахунку, наявність усіх реквізитів, правильність обчислення суми. Оформлення результатів перевірки.

5.3. *Перевірка декларацій про прибуток підприємств.* Визначення суми податку на прибуток, що підлягає сплаті в бюджет. Оформлення результатів перевірки.

5.4. *Перевірка розрахунків платежів за ресурси.* Порядок перевірки розрахунків плати за землю, плати за спеціальне використання води, плати за використання надр при видобуванні корисних копалин. Правильність застосування нормативів.

5.5. *Перевірка розрахунків з екологічного податку та рентних платежів.* Перевірка розрахунків з екологічного податку. Правильність застосування ставок податку.

16. Документальна перевірка правильності нарахування та своєчасності сплати в бюджет податків та обов'язкових платежів. Правильність визначення податку на прибуток. Достовірність валових доходів підприємства. Обґрунтованість валових витрат підприємства. Правильність нарахування амортизації. Правильність визначення ПДВ. Правильність визначення акцизного податку. Правильність визначення плати за землю. Правильність визначення плати за спеціальне використання води. Правильність визначення екологічного податку. Правильність нарахування податку на доходи фізичних осіб, отриманих за місцем основної роботи. Правильність нарахування фіксованого сільськогосподарського податку. Оформлення результатів перевірки.

17. Контроль податкових органів у сфері оподаткування доходів громадян. Порядок прийняття та перевірки декларацій про доходи громадян. Особливості податкового контролю у сфері оподаткування доходів від підприємницької діяльності. Особливості застосування податкових знижок та податкових соціальних пільг.

18. Податковий контроль при спрощеній системі оподаткування. Облік платників єдиного податку. Порядок видачі свідоцтва про сплату єдиного податку. Попередня перевірка розрахунків сплати єдиного податку. Документальна перевірка.

19. Податковий контроль за сплатою місцевих податків та зборів. Податок на нерухоме майно, відмінне від земельної ділянки: правильність визначення об'єкта оподаткування, своєчасність та повнота перерахування до бюджету. Збір за провадження деяких видів підприємницької діяльності: документи, що використовуються при перевірці, достовірність об'єкта оподаткування, правильність застосування ставок податку. Збір за місця для паркування транспортних засобів: правильність застосування ставок, своєчасність сплати в бюджет. Туристичний збір: документи, що підлягають перевірці, методика перевірки. Контроль за справлянням місцевих податків та зборів.

20. Пропозиції щодо удосконалення роботи органів Міністерства доходів та зборів України. Надаються напрями вдосконалення роботи органів державної податкової інспекції України в питаннях правильності оформлення основних податкових документів відповідно до змін у законодавстві, контролю податкових органів у сфері оподаткування доходів громадян, при спрощеній системі оподаткування, за сплатою місцевих податків та зборів тощо.

Форма контролю

Навчально-методичне керівництво практикою, а також контроль за її організацією і проходженням здійснюють викладачі кафедри фінансів, банківської справи та страхування. Перед відбуттям на практику здобувачів вищої освіти ознайомлюються з програмою виробничої практики, порядком її проходження, вимогами до складання звіту про проходження виробничої практики, технікою безпеки та іншими організаційними питаннями.

Контроль за виконанням здобувачів вищої освіти вимог до проходження практики відбувається у двох формах: поточний і підсумковий. Поточний контроль здійснюється керівниками практики. Під час поточного контролю перевіряється своєчасність заповнення щоденника та виконання календарного плану і написання звіту, а також виконання трудової дисципліни практикантом. Крім цього, у щоденнику практики мають бути записи про участь практиканта у нарадах, семінарах, технічному навчанні та інших заходах, що проводяться на базах практики. Підсумковий контроль здійснюється в ході захисту звіту про проходження практики.

Захист звіту кожним здобувачем здійснюється в університеті перед комісією, що призначається кафедрою. Під час захисту звіту здобувач вищої освіти стисло доповідає про основний зміст звіту, обґрунтовує висновки і пропозиції та відповідає на питання, які задають члени комісії. Критерії оцінювання здобувачів вищої освіти надаються завчасно. Інформація сформована у освітній платформі Moodle.

Захист звіту завершується виставленням здобувачу вищої освіти диференційованої оцінки, про що робиться запис у заліковій книжці.

Методичні рекомендації з проходження виробничої практики з бюджетної та податкової систем додаються.